

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ars Semper Gaudendi

Demonstrata Ex Sola Consideratione Divinae Providentiae Et Per
Adventuales Conciones

Laetitiae Perfectae Artificium In Conscientiae Recta Efformatione
inuentum, & per Adventuales Conciones expositum ac demonstratum

Sarasa, Alfonsus Antonius de

Antverpiae, 1667

§. II. Quid sit vitam, & exitum vitae siue mortem animae à Conscientiâ
procedere, explicatur. Nempè quid sit Conscientia tenera, agilis, & viuax;
quid verò Conscientia crassa, dura & emortua. Item ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-11367

perdidit, & scelere desit commoueri. Atque hæc est Conscientiæ & cordis symbolizatio, tam varia, quàm exacta.

S. II.

Quid sit vitam, & exitum vitæ siue mortem animæ à Conscientiâ procedere, explicatur. Nempe quid sit Conscientia tenera, agilis, & viuax; quid verò Conscientia crassa, dura & emortua. Item maximum peccati supplicium, esse duritiem seu mortem Conscientiæ: & quomodo hæc per peccati consuetudinem, animæ inducatur.

12. **L**ubet tamen quæ paucis modò de Conscientiæ interitu dixi, pluribus exponere, vt quanti sit momenti Conscientiæ sedula custodia, clariùs intelligatur. Id enim probè obseruandum est; quoties peccatum mortale, siue suggestionem Dæmonis, siue carnis petulantiam, siue imbecillitate mentis, siue etiam peruerfitate admissum est; non illico sic emortuam esse animam, vt spectato gratiarum, quas Deus exhibere solet, generali cursu, de salute æternâ peccatoris desperatum sit: verum si eo in euentu Conscientia nihil quidquam perturbetur; actum est. Conscientiâ verò profligatâ, omnia sunt amissa: eâ emortuâ, nihil quidquam vitæ est super; *quia in ipsâ, exitus vitæ.* Ain vero inquis, an etiam Conscientia potest emori, & omnem sensum boni amittere? Potest sanè; & quo pacto tanta clades & mors tam funesta homini rationis compoti obueniatur, operæ pretium erit explicare. Aliquæ tamen Conscientiarum differentiæ repetendæ hîc sunt; quæ licet vtrumque à me superiùs sint declaratæ, hîc tamen loco recensentur non incommodè; & tandem etiam quæ obscuriùs fortasse dicta sunt, percipientur clariùs.

Conscientia potest emori.

Proii. 4.
v. 23.

13. **I**mprimis ergo, *Bona Conscientia* dicitur, quæ de actionibus aut faciendis aut etiam factis, iudicium fert sincerum; prout se *conuersari in hoc mundo* gloriatur Paulus, nempe *in simplicitate cordis & sinceritate Dei; & non in sapientiâ carnali*, id est affectionibus carnis abreptum, commodi inquam studio, aut voluptatum. Dum itaque sincerè agit Conscientia, & de actionibus

Qua Conscientia sit bona.

2. Cor. 1.
v. 12.

bus suis iudicat, prout fide bonâ existimat Deum rationemûe eas exigere, bene agit partes suas, etiamsi fortè à vero aberrauerit. *Mala verò Conscientia* tum dicenda est, cùm præter mentem Dei sibi cognitam, nihilominus, aut quia vtile est, aut quia commodum, aut quia carni est volupe, id quod est præ manibus aut præ oculis, iudicat contemptâ voluntate Dei rationisque instinctu posthabito aggrediendum, & actioni quamvis illicitæ nauandam operam. Benè iudicantem Conscientiam quæcumque sequitur voluntas, bona est. Mala vero & digna vituperio, quæ destinatò malè ducentis Conscientiæ vestigiis, infaustè inhæret.

Quæ verò mala.

14. *Secundo*, dum in iudicio de rei bonitate aut malitiâ ferendo, prompta est & facilis, adeò vt ad minimum Diuinæ voluntatis perceptæ momentum, eò feratur quò pondus fert, tum sanè *Tenera* dicenda est Conscientia, & in agendis rebus *delicata*. Neque enim tenera est quæ facillè frangitur, aut scandalo alieno percellitur, sed quæ facillè ad id quod bonum est inflectitur. Sic aurifabri bilanx, non idcirco de teneritudine laudanda est, quòd sit fragilis; id enim materiæ est vitium: sed quod minimo commota momento aut pondere, illico in adjecti sacromatis partes concedat. Sic quæ tenera est Conscientia, tam exactum tenet in ponderandis & agendis rebus æquilibrium, vt minimo voluntatis Diuinæ adjecto pondere, etiamsi præcepto graui non exprimatur, illico tamen, exemplo Dauidico, *Inclinet cor suum ad faciendum justificationes Dei in æternum*. Contra verò, prout bilances quibus in æde publicâ merces expenduntur, crassoque insistent hypomoclio, lentiores sunt; adeo vt non facillè exiguo adjecto lanci momento moueantur; inclinantur tamen, licet paulatim atque admodum pedetentim: ita Conscientiam quæ non facillè permouetur, nisi graue sit præceptum Dei, & secum peccati mortalis pondus trahat, *crassam* voca aut potius *torpidam*: non quòd mala sit; sed quòd ad agendum non profiliat, nisi ea quæ sub offensæ Diuinæ & quidem mortalis interminatione imperantur: ad cætera Dei placita, prorsus torpet. Ubi quæ tenerum Diuinæ voluntatis sensum habet Conscientia, & momento solo tangitur, & sic contacta, præcepti onere non indiget vt ad ferendum de actione exhibendâ iudicium pertrahatur: tantummodo Dei nutum percipit, atque illico in id incumbit, quò nutus fert; & voluntatem minimè torpidam secum trahit.

Quid sit tenera, seu prompta Conscientia ad agenda bene.

Psal. 118.
v. 110.

Quid crassa, & lenta ad agendum.

Atque

Atque hæc est in agendis rebus teneritudo Conscientiæ: promptitudinem voca, & idem dixeris: nam hæc ab illâ est; vti bilancis promptitudo tota, à teneritudine est hypomoclij; lentitudo autem ab hypomoclij est crassitie; cujus renisum, pondus exignum aut non superat, aut superat pedetentim.

15. In euitando autem malo *tenera Conscientia* est, quæ vt sese mali species menti ingerit, aut etiam phantasiæ tantum subit penetrare, illico percussit: percussa verò, etiam voluntati terrorem incutit, malumque vt caueat, sedulo adhortatur. Sic sanè cordis teneritudo in hoc est posita, vt quoties sanguis grauior accurrit, aut venenato vapore inficitur & à quo per vim opprimitur; illico alteretur cor, pulsu per arterias edito inimicum prodatur, & totum corpus quasi concitet, vt sibi adjumento sint membra omnia, medicinisque adhibitis infestus hostis depellatur. Ubi hoc quoque animaduertendum est, quòd quò tenerius est cor, & temperamenti magis exacti, eò & promptior est cordis perturbatio, & plura subrepentis mali, toto corpore emicant indicia. Teneræ inquam Conscientiæ est, ad mali conspectum percelli, atque illico diffidentem sui, præsidium è cælo poscere, sibi que interim advigilare quantocius. Et quò mens est delicatior, hòc etiam & perturbatur faciliùs, & auxiliij rationes omnes circumspicit enixiùs. Neque tamen scrupulosas Conscientias, teneras voco: hæ enim, Conscientiæ nomen non merentur, vtpote quæ non iudicio aguntur, sed peccatorum apprehensionibus omnino stultis, rerumque falsis phantasmatis, Tenera Conscientia, vera mala & dijudicat, & perhorrescit, & tandem cauet.

Quid sit tenera Conscientia in fugiendo malo

explicatur comparatione cordis.

16. Ubi contra quæ pinguior est & temperamenti crassioris, ad conspectum peccati mortalis non admodum perturbatur; neque voluntatem periculi admonet; neque subingressas in mentem aut phantasiam criminum suggestiones & scelerata phantasmata, aut timet aut fugat; quin potius iis colludit & delectatur. Quid dicam? admittitur à Conscientiâ hâc impurus sanguis: neque per iudicij acrimoniam à fœcibus depurgantur cogitationes improbæ; sed prout sunt & prout fert casus, ad voluntatem emittuntur, iisq; circumplexa, consentum tandem præbet sceleri. Quodque omnino est pessimum, ne tunc quidem, cum admissum est flagitium, alteratur Conscientia; sed ruinam animæ spectat impauida. Sic cor rusticum, graui terrenoque assuetum sanguini aut pabulo,

Crassa Conscientia in fugiendo malo quid sit.

non multum veneno intromisso perturbatur, quò tenerum & delicatum suffocaretur & fatisceret. Imo Mithridatem legimus, veneno, quod per gradus semper grauius attemperatum sumpserat, ita assuetum; ut tandem quòd presentissima aliis fuisset mors, in quotidianum ei versum sit, naturæque jam accommodum alimentum.

*Qua sit
morua
Conscien-
tia, aut
sine sensu.*

Atque hinc tandem elucescet, quid sit *Conscientia indurata*, 17.
sine sensu, emortua, quam D. Paulus *cauteriatam* appellat, & quibus passibus in mortem eatur tam infaustam. Talis Conscientia est, quæ nec ad scelera committenda expauescit, nec commissis perturbatur; sed contra potius, uti Propheta ejusmodi peccatores describit, *quasi aquam bibunt iniquitatem*, id est facillimè; nec tantum facillimè sed & jucunde; utpote quibus jam scelera, naturæ facta sint pabulum. Testatur id Deus ipse; *vua eorum vua fellis & botri amarissimi. Fel draconum, vinum eorum, & venenum aspidum insanabile.* Ecce, ut peccatoribus vina jam facta sint potusque suauissimus, quæ tamen cruditate suâ non tantum insciant animum, sed & mortem afferunt. *Iob. 15. v. 16. De it. 32. v. 32. 33.*

*Maximum
est pecca-
torum sup-
plicium ea
à Conscien-
tia non
sentiri: ex-
tremum
verò, ea
etiam dul-
cescere.*

Ne tamen tibi abblandire, quisquis boni sensu adeo es destitutus; summam enim irritati Numinis indicium est, peccati virus non sentire; & postrema desperatae ue calamitas, ita profligatum & peruersum esse animi sensum, ut tanta veneni amarities, etiam dulcescat. Per hanc sanè peruersitatem iudicij, Israelitarum sceleribus lassatus Deus, se tandem de iis vindictam sumpturum minatur. *Confortauerunt*, inquit, *manus pessimorum, & non conuerteretur unusquisque à malitiâ sua. Facti sunt mihi omnes ut Sodoma, & inhabitantes eius quasi Gomorrha.* Itane verò? simili ergo puniantur supplicio, qui pares sunt scelere. Quin & majora ingeram, inquit Deus. Quæ? Audi. *Propterea hæc dicit Dominus: Ecce ego cibabo eos absinthio, & potabo eos felle.* Quasi si dicat; tantam eorum palato vicissitudinem inducam, ut non modò peccati amarorem auerfaturi non sint, sed illud, instar cibi appetentes famelici, posituri sint quinimo in deliciis. Quid verò deinde? an enim hoc tam ingens est supplicium? Est sanè. Id enim calamitatis cum deuenerint, tum sanè castigabit eos Deus, suppliciiisque exercebit grauissimis, siue vllâ emendandæ vitæ, pœnasque euadendi suspicione: quod profectò malorum omnium est extremum. Etenim qui Conscientiæ motus & pulsus

18.
Ierem. 23. v. 14.

fus percipit, si quando Dei castigantis manum sentit, admone-
tur illico sceleris cuius amarorem in pœna ingestâ persentiscit; &
sic tandem redit ad officium, Deique à se flagella per pœniten-
tiam amolitur. At cui scelera non tantum in naturam, sed & in
delicias sunt conuersa; is sanè, vti scelus non percipit, ita & quæ-
cumque obueniunt flagella, non interpretatur Dei sese vindican-
tis esse supplicia; sed vel casu sibi obuuisse existimat, vel na-
tura morbos esse, vel ætatis fatiscentis ægritudines, vel ex alienâ
esse malitiâ quæcumque patitur; numquam verò Dei, mala per
hos, tanquam per instrumenta, immittentis manum agnoscit:
neque antea per summam licentiam vitæ credit esse supplicia;
qui scelerum commissorum Conscientiâ jam non tangitur. Cru-
ciantur itaque non vt emendentur, sed vt orbi sint exemplo:
iustitiæque Diuinæ terrorem aliis dum incutiunt, alieno meden-
tur sceleri, qui non terrentur suo.

19. Vides nunc denique, tandem indurari Conscientiam & emori; *Conscientia mortua est quæ de actionibus nihil iudicat ex ratione aut mente Dei.*
cujus sanè mors aliud quidquam non est, quàm iustitium perpetuum, aut cessatio iudicii quod de bonitate aut malitiâ actionum solebat ferre: nihil etiam pensi habens quid rectum sit aut honestum; sed quid utile tantummodo, aut iucundum. Indurationem autem hanc aut mortem Conscientiæ, non alia causa inducit, quàm diuturna peccandi consuetudo & scelerum assidua agglomeratio. Diserte id per Jeremiam tradit Deus. *Boni sensum amittit consuetudine peccandi.*
Jerem. 30. v. 14. 15. *inimici percussi te infelix Israel: nam propter multitudinem iniquitatis tuæ, dura facta sunt peccata tua. Quid clamas super contritione tua? quod scilicet tam inimicè tecum agam: Insanabilis est dolor tuus: propter multitudinem iniquitatis tuæ, & propter dura peccata tua, feci hæc tibi.* Attendendum nunc est tantummodo, quibus paulatim passibus tanta Conscientiæ duritiës obueniatur; aut sensum boni malique amittat.

20. Et primò quidem, vti Mithridates exiguas initio veneni guttas alluefaciendo stomacho, non tamen sine aliquâ cordis affectione & renisu instillabat; ita profus peccatorum species ad voluntatem allabuntur primò, iisque voluntas implectitur & consentit; reluctante tamen admodum Conscientiâ: adhuc enim tenera est & vitæ plena. Judicat itaque factum malè, sententiâ suâ mentem torquet, facitque vt se sui pudeat. Deinde accrescente scelerum vsu, deteritur paulatim omnis pudor, & debita *Peccatur primò cum Conscientia mori & reniſſe*
Con- *Deinde pudor amittitur, &*

reuerentia
Conscientia
debita.

Denique
Conscientia
actiones nec
faciendas
nec factas
examinat;
Et ab omni
cessat iudi-
cia.

Mortua
Conscientia
sine pecu-
liari Gra-
tia mira-
culo non
suscitabi-
tur.

Conscientiæ reuerentia profligatur. Tandem consuetudine de-
libuta voluntas, peccatorum sordibus plenè delectatur; & vo-
lupe jam sit agere, quæ antea non sine aliquo, & quidem non-
numquam grauissimo, aggrediebatur animi cruciatu. Unde au-
tem nunc tanta promptitudo & facilitas? Cessant nimirum Con-
scientiæ iudicia: affectionum enim clamoribus præpedita, &
carnis naturæque fuligine excæcata, quidquid siue per oculos, si-
ue per aures, siue per tactum, siue per gustum, siue per phan-
tasiam, internasque potentias ad mentem appellit, in iudicatum
an liceat an non liceat, atque indemnatum si non liceat, volun-
tati exhibet: atque eccum Conscientiæ iustitium. Quin imò, ne
periculi quidem incurrendi mentem admonet, nec vllò officij
sui munere defungitur; prorsus sine motu est: atque eccum,
Conscientiæ mortem vltimam, ad scelera non moueri. Excita-
bitur tamen à fatali vetero tandem in mortis articulo: & quod
luctuosius est in vltimo iudicii subeundi die: sed ad vitam reuoca-
bitur in luctus tuos infelix anima; viuet illa, vt morte peius te
excruciet, perpetuumque tibi vitâ suâ sit tormentum.

An nullum iniquis tanto malo superest remedium? Profecto,
vt clarè loquar, si ordinarium naturæ, imò & Gratiæ spectas or-
dinem, nullum est super, *in peccatis suis morietur*. Quo pacto e-
nim à peccato desistet is, qui ejus dulcedine dementatus, de ma-
litiâ nil quidquam iudicat? Emortua jam dudum est Conscientia,
& *in ipsâ, exitus vite*. Scio equidem Gratiæ prodigio, ad
pristinum sensum à morte reuocari posse: & quidem ad osten-
tationem artis, famamque misericordiæ consequendam, nonnul-
lorum profligatissimam Conscientiam à Deo fateor emollitam.
Sed quis salutis æternæ negotium miraculis f. nus credat? id est,
quis Gratiis præter communem cursum sibi dandis, æternitatis
causam, nisi stultus sit, committat? Certè consultissimum est
Salomonis monitum, *Omni custodia serua cor tuum* id est Con-
scientiam: primò quidem *quia ab ipsâ, vita procedit*, id est actio-
num omnium humanorum decor, laus, & concinnitas. Deinde
eius curam diligenter gere, *quia in ipsâ, exitus vite*. Conscientiâ
planè extinctâ, perdita est omnis res, quia desperata est penitus
salutis spes. Utrumque vti credo, manifestè satis exposuimus.

21.

Ioan. 8.
v. 21.